

باسمه تعالی

مسابقه‌ی فرهنگی قطعه‌ای از بهشت

ویژه نامه‌ی مسابقه‌ی ماه مبارک رمضان ۹۷

برگرفته از سخنان مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

به همت دفتر فرهنگی نسیم مهر

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه علوم پزشکی

فهرست

۲	مقدمه
۲	درس زندگی.....
۳	مهمترین درس.....
۳	سیر الی الله.....
۳	مغفرت الهی.....
۴	خط مستمر.....
۴	پلکان تقوا.....
۴	امیدواری.....
۵	بهار قرآن.....
۵	تهذیب و تسلیم.....
۵	شهر الطهور.....
۶	تقوا.....
۶	خودسازی.....
۶	توفیق الهی.....
۶	آموزه های عملی از ماه مبارک رمضان.....
۷	مرحله اول روزه.....
۷	مرحله دوم روزه.....
۸	مرحله سوم روزه.....
۸	روزه مظهر کف نفس
۸	هزار ماه.....
۸	زمینیان آسمانی.....
۹	عایدی انسان.....
۱۰	راه حل مساله فلسطین.....
۱۰	نامه ۴۷ نهج البلاغه.....
۱۱	سوالات مسابقه.....

مقدمه

ماه رمضان در هر سال، قطعه‌ای از بهشت است که خدا در جهنم سوزان دنیای مادی ما، آن را وارد میکند و به ما فرصت میدهد که خودمان را بر سر این سفره الهی در این ماه، وارد بهشت کنیم .

بعضی همان سی روز را وارد بهشت میشوند. بعضی به برکت آن سی روز، همه سال را و بعضی همه عمر را. بعضی هم از کنار آن، غافل عبور میکنند که مایه تأسف و خسران است. حال برای خودشان که هیچ، هر کس که ببیند این موجود انسانی، با این همه استعداد و توانایی عروج و تکامل، از چنین سفره با عظمتی استفاده نکند، حق دارد که متأسف شود .

این، ماه رمضان است. ماه ضیافت الل است. ماه لیلۃ‌القدر است .

ورود این ماه را به همدیگر تبریک گفته و یکدیگر را به استفاده‌ی هرچه بیشتر از این ماه توصیه کنیم. چون ماه ضیافت الهی است، در این ماه فقط مؤمنین و کسانی که اهل ورود در این ضیافتند، بر سر سفره‌ی پروردگار منان و کریم مینشینند. این، غیر از سفره‌ی عام کرم الهی است که همه‌ی انسانها، بلکه همه‌ی موجودات عالم از آن بهره‌مندند. این سفره‌ی خواص و ضیافت خاصان پروردگار است

مسئله‌ی اساسی در باب ماه رمضان، این است که بشر - که در میان انواع عوامل و موجبات غفلت از خدا و از راه او محاصره شده و انگیزه‌های گوناگون، او را به سمت پایین و تنزل و سقوط می‌کشانند - فرصتی پیدا کند که در آن بتواند روح را - که روح انسان و باطن بشر، به عروج و اعتلا تمایل دارد - به سمت عروج و اعتلا سوق دهد و به خدا تقرب جوید و به اخالق الهی، تخلق پیدا کند. ماه رمضان، چنین فرصتی است.

درس زندگی

به برکت ماه رمضان، برای مسلمان فرصتی پیش می‌آید که باید از آن در جهت تقویت حیات معنوی و نشاط مادی خود استفاده کند. یکی از درسهای بزرگ ماه رمضان که در خلال دعا و روزه و تلاوت قرآن در این ماه باید آن را فرا بگیریم و استفاده کنیم، این است که با چشیدن گرسنگی و تشنگی، به فکر گرسنگان و محرومان و فقرا بیفتیم. در دعای روزهای ماه رمضان می‌گوییم: «**اللهم اغن کل فقیر. اللهم اشبع کل جائع. اللهم اكس كل عريان**»^۱ این دعا فقط برای خواندن نیست؛ برای این است که همه خود را برای مبارزه با فقر و مجاهدت در راه ستردن غبار محرومیت از چهره محرومان و مستضعفان موظف بدانند. این مبارزه، یک وظیفه همگانی است. در آیات قرآن می‌خوانیم: «**أرأیت الذی یکذب بالذین، فذلک الذی یدع الیتیم. و لا یحض علی طعام المسکین**»^۲ یکی از نشانه‌های تکذیب دین این است که انسان در مقابل فقر فقیران و محرومان بی‌تفاوت باشد و احساس مسئولیت نکند. در ماه رمضان، به برکت روزه، طعم گرسنگی و تشنگی و نرسیدن به آنچه اشتهای نفس انسان است را درک کردیم و چشیدیم. این باید ما را به احساس مسئولیتی که اسلام در قبال مسئله مهم فقر و فقیر از یکایک مسلمانان خواسته است و بر دوش آنان وظیفه نهاده است، نزدیک کند...

همه باید خود را موظف به مواسات بدانند. مواسات یعنی هیچ خانواده‌ای از خانواده‌های مسلمان و هم‌میهن و محروم را با دردها و محرومیتهای و مشکلات خود تنها نگذاشتن؛ به سراغ آنها رفتن و دست کم‌کرسانی به سوی آنها دراز کردن. امروز این یک وظیفه جهانی برای همه انسانهایی است که دارای وجدان و اخلاق و عاطفه انسانی هستند؛ اما برای مسلمانان، علاوه بر این که یک وظیفه اخلاقی و عاطفی است، یک وظیفه دینی است. به همسایه‌ها و فقرا رسیدگی کنید. یکی از عواملی که نمی‌گذارد دست کسانی که در جامعه توانایی کمک دارند، به یاری فقرا دراز شود، روحیه مصرف‌گرایی و تجمل است. برای جامعه بالای بزرگی است که میل به مصرف، روزبه‌روز در آن زیاد شود. و همه به بیشتر مصرف کردن، بیشتر خوردن، متنوع تر پوشیدن و متنوع تر خوردن، دنبال نشانه‌های مد رفتن و هر چیز تازه برای وسایل زندگی و تجملات آن رفتن، تشویق شوند. چه ثروتهای و پولهایی که در این راهها هدر می‌رود و از مصرف شدن در جایی که موجب رضای خدا و رفع مشکلات جمعی از مردم است، باز می‌ماند.^۳

۱. مفاتیح الجنان؛ دعای یومیه ماه مبارک رمضان

۲. ماعون؛ ۳-۱

۳. فرازی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در خطبه‌های نماز عید فطر ۱۳۸۱/۹/۱۵

مهمترین درس

بزرگترین درس ماه رمضان، خودسازی است. اولین و مهمترین قدم خودسازی هم این است که انسان به خود و به اخلاق و رفتار خود با نظر انتقادی نگاه کند؛ عیوب خود را با روشنی و دقت ببیند و سعی در برطرف کردن آنها داشته باشد. این از عهده خود ما برمی‌آید و این تکلیفی بر دوش ماست. به مردم عرض می‌کنم: به هم رحم کنید تا خدای متعال به شما رحم کند. کسانی که دستشان باز است، دست تعدی به سمت منافع و مصالح دیگران دراز نکنند. کسانی که زنگی و هوش و امکانات و قدرت و مسئولیت و توانایی‌های گوناگون فردی و اجتماعی دارند، از این توانایی‌ها در راه تعدی به دیگران استفاده نکنند. خود را بنده خدا بدانیم؛ در مقابل بقیه‌ی بندگان خدا، خود را موظف به همراهی، احسان، نیکی و رعایت انصاف بدانیم؛ آنگاه باران رحمت و فضل خدا بر سر ما خواهد بارید؛ ما را شستشو خواهد داد و برکات خود را بر ما نازل خواهد کرد. البته این وظیفه همه است؛ ولی کسانی که در جامعه تمکن و قدرت و مقام و ثروت و نفوذ کلمه‌های در میان مردم دارند، بیش از دیگران در مقابل این بار سنگین - بار خودسازی و محدود کردن قوای خود از تجاوز به دیگران - مسئولند.^۴

سیرالی الله

اصل قضیه این است که ما بتوانیم در ماه رمضان، این سیرالی الله را پیگیری بکنیم و میشود. گاهی که پس از پایان ماه رمضان، خدمت امام(ره) میرسیدم، برایم محسوس بود که ایشان نورانیتر شده‌اند و حرف زدن و نگاه و اشاره و حرکت دست و اظهارنظرشان، با قبل از ماه رمضان فرق کرده است. دوره‌ی ماه رمضان، برای یک انسان مؤمن و والا، اینطوری است. آنقدر به او و به قلب و باطنش، نورانیت میبخشد که انسان این را در مشاهده‌ی حضوری او حس می‌کند و از حرف زدنش میفهمد که نورانی‌تر شده است. بندگان خدا همینطورند. ما باید از این فرصت، خیلی استفاده کنیم. **برای نزدیکی به خدا، اصل قضیه، ترک گناهان است.** انجام مستحبات و نوافل و توسلات و دعا و بقیه‌ی امور، فرع است. اصل قضیه، این است که انسان از صدور گناه و خلاف از خود، مانع بشود. این، همان تقوا را می‌طلبد. تقوا و پرهیزگاری، مهمترین - یا بگوییم اولترین - مظه‌ری است که وجود انسان باید داشته باشد. همین است که مانع از گناه انسان میشود. گناه نمیگذارد که انسان، حتی خود را به لبه‌ی دریای عظیم مغفرت الهی برساند و از آن استفاده کند. گناه نمیگذارد که ما حال دعا و توجه پیدا کنیم. گناه نمیگذارد که ما به فکر بازنگری و بازسازی خودمان بیفتیم. کوشش بکنیم از گناه فاصله بگیریم. این، شرط اول قضیه است

مغفرت الهی

باید زمینه‌ی استفاده از رحمت و مغفرت و افاضات معنوی الهی را آماده کرد و آن، با ترک گناه است. لذا شما در دعای کمیل میبینید که امیرالمؤمنین(علیه السلام) می‌فرماید: «**اللهم اغفر لی الذنوب الیّی تحبس الدعاء**». یعنی خدایا! آن گناهایی که دعای مرا حبس خواهد کرد، آنها را بیامرز. گناهان، مانع از اجابت دعا میشود. در همین شبها و سحرها، در دعای شریف ابوحمزه میخوانید: «**فرق بینی و بین ذنبی المانع لی من لزوم طاعتک**» خدایا! میان من و گناهم فاصله بینداز؛ آن گناهی که مانع از انجام وظایفم میشود و باعث میگردد که نتوانم خودم را به تو نزدیک کنم. اصل قضیه، مسئله‌ی ترک گناه است. مهمترین حسن یک نظام و حکومت اسلامی در این است که فضا را، فضای گناه آلود نمی‌کند. در نظامهای طاغوتی، فضا گناه آلود است. اگر انسان هم بخواهد گناه نکند، گویی برای او میسور نیست و همه چیز، انسان را به طرف گناه سوق میدهد. در نظام اسلامی، اینطور نیست. در نظام اسلامی، فضا گناه آلود نیست. ... در نظام اسلامی، گناه نه فقط معیار پیشرفت نیست، بلکه ضد پیشرفت و ضد ارزش و معیار تنزل است. بنابراین، اصل قضیه، اجتناب از گناه است که باید سعی کنیم در این ماه رمضان، انشاءالله با تمرین و حدیث نفس و ریاضت، گناه را از خودمان دور کنیم. اگر گناه از ما دور شد، آن وقت راه برای عروج و پرواز در ملکوت آسمانها ممکن خواهد شد و انسان خواهد توانست، آن سیر معنوی و الهی و آن طیران معین شده برای انسان را انجام بدهد؛ اما با سنگینی بار گناه، چنین چیزی ممکن نیست. این ماه رمضان، فرصت خوبی برای دور شدن از گناه است.^۵

۴. فرازی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۲۵/۹/۱۳۸۰

۵. فرازی از سخنرانی در دیدار با اقشار مختلف مردم روز یازدهم ماه مبارک رمضان ۱۳۶۹/۱/۱۸

خط مستمر

بخشی از مسایل مهم مربوط به این ماه، در ذیل این آیهی شریفه‌ی سوره ی بقره و آیات بعد از آن ذکر شده است... اولاً میفرماید: «**کتب علیکم الصیام** كما کتب علی الذین من قبلکم». ما می‌دانیم که نماز و زکات، مخصوص امت اسلام نبوده است؛ بلکه پیامبران قبل از رسول اکرم اسلام در صدر احکام خود، نماز و زکات را داشته‌اند. از قول حضرت عیسی (علیه السلام) است که به مخاطبان خود میفرماید: «اوصانی بالصلوه و الزکوه ما دمت حیا» خدا من را به نماز و زکات وصیت کرده است. از آیات دیگر قرآن هم این معنا استفاده میشود... روزه هم مثل نماز و زکات، در شمار احکامی است که مخصوص امت اسلام نیست؛ بلکه امم سابق و پیامبران گذشته هم مأمور به روزه بوده‌اند... در بنای زندگی معنوی انسانها در هر زمان، همچنان که نماز لازم است و این نماز، رابطه‌ی معنوی میان انسان و خداست، و همچنان که زکات لازم است و این نکات، تزکیه‌ی مالی انسان میباشد، روزه هم واجب و ضروری است و این یکی از پایه‌های اصلی تکامل انسان و تعالی معنوی اوست؛ والا در طول زمان و با تغییر ادیان مختلف، این خط، ثابت و مستمر نمی‌ماند. البته روزه، در ادیان مختلف و زمانهای گوناگون و به شکلهای دیگر وجود دارد؛ اما گرسنگی کشیدن و اندرون را از طعام خالی داشتن و لب و زبان و دهان را در ساعات معینی بر روی تمتعات جسمانی بستن، خصوصیتی است که در روزه‌ی ادیان مختلف وجود دارد. پس، روزه یک رکن اساسی در تعالی معنوی و تکامل روحی و هدایت و تربیت انسانی است.

پلکان تقوا

«**لعلکم تتقون**» یعنی این روزه، پلکانی به سمت تقوا و وسیله‌ای برای تأمین آن در وجود و دل و جان شماست. تقوا این است که انسان در همه‌ی اعمال و رفتار خود مراقب باشد که آیا این کار مطابق رضای خدا و امر الهی است، یا نه. این حالت مراقبت و پرهیز و برحذر بودن دایمی، اسمش تقواست. نقطه‌ی مقابل تقوا، غفلت و بی‌توجهی و حرکت بدون بصیرت است. خدا، ناهوشیاری مؤمن را در امور زندگی نمیپسندد. مؤمن باید در همه‌ی امور زندگی، چشم باز و دل بیدار داشته باشد... اگر ملتی یا فردی دارای تقوا بود، تمام خیرات دنیا و آخرت برای او جلب خواهد شد. فایده‌ی تقوا، فقط برای کسب رضای پروردگار و نیل به بهشت الهی در قیامت نیست؛ فایده تقوا را انسان با تقوا در دنیا هم میبیند. جامعه‌ای که با تقواست، جامعه‌ای که راه خدا را با دقت انتخاب می‌کند و با دقت نیز در آن راه حرکت می‌کند، از نعم الهی در دنیا هم برخوردار میشود، عزت دنیوی هم به دست می‌آورد و خدا علم و معرفت در امور دنیا هم به او میدهد. جامعه‌ی که در راه تقوا حرکت می‌کند، فضای زندگی آن جامعه، فضای سالم و محبت‌آمیز و همراه با تعاون و همکاری بین آحاد جامعه است. تقوا، کلید خوشبختی دنیوی و اخروی است. بشریت گمراه که از انواع سختیها و رنج‌های شخصی و اجتماعی مینالد، چوب بی‌تقوایی و غفلت و بی‌توجهی و غرق شدن در منجالی که شهواتش برای او فراهم کرده است، میخورد. جوامعی که عقب افتاده‌اند، حالشان معلوم است. جوامع پیشرفته‌ی عالم هم، اگرچه از بعضی جهات خوشبختی‌هایی دارند - که همان هم ناشی از هوشیاری و بیداری در بعضی از امور زندگی است - اما دچار خلاءها و کمبودهای مگرباری هستند که نویسندگان و گویندگان و هنرمندان آنها، امروز با صد زبان آن را بیان می‌کنند. تقوا، وصیت اول و آخر پیامبران است. در سوره‌های مختلف قرآن میخوانید، اولین سخنی که انبیای الهی به مردم گفته‌اند، توصیه به تقوا بوده است. اگر تقوا باشد، هدایت الهی هم هست؛ و اگر تقوا نباشد، هدایت الهی هم به صورت کامل نصیب فرد و جامعه نمیشود. این روزه، مقدمه‌ی تقواست. خداوند در یک آیه‌ی دیگر از سوره حدید میفرماید: «**یا ایها الذین امنوا اتقوا اهلل و امنوا برسولیهو تکم کلین من رحمته و یجعل لکم نورا تمشون به**». تقوا موجب می‌شود که خدای متعال نوری را در قلب و زندگی و راه شما قرار بدهد، تا بتوانید در پرتو آن نور حرکت کنید و راه زندگی را پیدا نمایید. بشر نمیتواند با سردرگمی حرکت کند. بدون شناختن مقصد و هدف، حرکت انسانی میسر نیست. این نوری که میتواند هدف و سرمنزل و راه را به ما نشان بدهد، ناشی از تقوا و پرهیزگاری است. توصیه‌ی همه‌ی انبیاء و اولیا به تقواست.

امیدواری

ماه رمضان را مغتنم بشمارید. این روزها را با روزه داری، و این شبهه را با ذکر و دعا به سر ببرید. فصل دعا هم، همین ماه مبارک است. اگرچه همیشه انسان باید با رشته‌ی دعا به خدا متصل باشد، اما آیه‌ی «**و اذا سألک عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوه الداع اذا دعان**» در سوره ی بقره، در خلال همین آیات مبارکه‌ی مربوط به روزه و ماه رمضان است. در وسط آیات روزه و ماه رمضان، این آیه‌ی «**و اذا سألک عبادی عنی فانی قریب**» آمده، که همه‌ی انسانها و همه‌ی بندگان را به دعا و توجه سوق میدهد و دعوت می‌کند. رابطه‌ی دعا، رابطه‌ی قلبی شما با خداست. دعا، یعنی خواستن و خدا را خواندن. خواستن، یعنی امیدواری. تا امید نداشته باشید، از خدا چیزی را درخواست نمی‌کنید. انسان ناامید که چیزی طلب نمی‌کند. پس، دعا

یعنی امید، که ملازم با امید به اجابت است. این امید به اجابت، دلها را مشعل می‌کند و منور نگه میدارد. به برکت دعا، جامعه بانشاط و اهل حرکت میشود.

بهار قرآن

این ماه، همچنین بهار قرآن است. انس با قرآن، معرفت اسلامی را در ذهن ما قوی تر و عمیق تر می‌کند. اگر در آیات قرآن تأمل بکنیم، اراده و استقامت ما قوی تر و بیشتر از این خواهد شد. همین آیات قرآنی است که توانست در روزگاری، انسانهایی را تربیت کند که با دنیای کفر و ظلمات بستیزند. همین معارف است که ملت بزرگ ما را وادار کرد و مجهز نمود که با دنیای مدرن مظلوم جاهلیت - جاهلیت مدرن و جاهلیت قرن بیستم - مقابله کند امیدواریم که ملت ما روزه روز به قرآن و حقایق قرآنی نزدیکتر بشوند.^۶

تهذیب و تسلیم

« الحمد لله الّذی جعلنا من اهله »^۷ ما را اهل حمد قرار داد. ما از نعم الهی غافل نیستیم، و او را حمد و شکر می‌کنیم. او راه هایی در مقابل ما باز کرده است، حمدش برسیم. همچنین، غایات و راههایی را معرفی نموده و ما را در این راه ها به رفتن واداشته است «والحمد لله الّذی جعل من تلک السبیل شهره شهر رمضان» « حمد خدای را که یکی از این راههایی که ما را به او؛ به کمال و به بصیرت نسبت به معدن عظمت می‌رساند، همین ماه رمضان است.» امام تعبیر می‌کنند به «شهره»؛ یعنی «شهر خودش». شهر خدا را یکی از این راهها قرار داد. خیلی پرمعناست. اگر فکر کنیم همه ماهها ماه خدا و مال خداست وقتی که مالک همه وجود، بخشی از وجود را معین می‌کند؛ و آن را به خود نسبت خاص می‌دهد، معلوم می‌شود نسبت به این بخش، توجه و عنایت ویژه ای دارد. یکی از این بخشها، همین «شهرالله» است؛ شهر خدا، ماه خدا. خود این نسبت، در فضیلت ماه رمضان، کافی است. «شهر رمضان، شهر الصیام و شهرالاسام». ماه روزه؛ ماهی که روزه‌ی آن، یکی از ابزارهای بسیار کار آمد برای تهذیب نفس است؛ چرا که در آن گرسنگی کشیدن و با هوسها و اشتهاها مبارزه کردن نهفته است. شهر اسلام، یعنی شهر «اسلام الوجه لدی الله»؛ «در مقابل خدا تسلیم بودن. خوب؛ انسانی جوان است و وقتی روزه می‌گیرد، گرسنه است، تشنه است و تمام غریز، او را به سمت هوس و اشتهایی می‌خواند. ولی او، در مقابل همه این غریز می‌ایستد. برای چه؟! برای اجرای امر پروردگار. و این، تسلیم در مقابل پروردگار است. در هیچ روزی از روزهای سال، یک مسلمان، به طور عادی، این همه در مقابل خدا تسلیم نیست که در روزهای ماه رمضان به طور عادی تسلیم است. پس، «شهر اسلام» شهر تسلیم است.

شهر الطهور

« و شهر الطهور » «شهر پاکیزه کننده است.» در این ماه، عواملی وجود دارد که روح ما را پاک و طاهر می‌کند. آن عوامل چیست؟ یکی روزه است؛ یکی تلاوت قرآن است و یکی دعا و تضرع است. این همه دعاها، ارزاق طیب و طاهره ای است از مائده های ضیافت الهی که خدای متعال در این ضیافت یک ماهه خود، مقابل مردم گذاشته است. مضمون کلام امام این است که خدا در این ضیافت، با روزه از شما پذیرایی می‌کند... بعد می‌فرماید: «و شهر التمحص» این ماه، ماه تمحیص است. «تمحیص» یعنی چه؟ یعنی خالص کردن. مقصود این است که در این ماه، ناب و خالص شویم... این ماه، ماه خالص شدن است و اگر درست نگاه کنیم، خالص شدن در این ماه، از راه های دیگر خالص شدن، آسانتر است. ما با همین روزه و مبارزه کردن با نفس، می‌توانیم خودمان را خالص کنیم. اغلب گمراهی هایی که وجود دارد، یا به خاطر گناهی است که از ما سر می‌زند و یا به خاطر خصلتهای زشتی است که در وجود ما نهفته است.^۸

۶. فرازی از خطبه های نماز جمعه ی تهران ۱۳۶۹/۱/۱۰

۷. دعای ۴۴ صحیفه سجادیه

۸. فرازی از بیانات مقام معظم رهبری در خطبه های نماز جمعه سوم رمضان - ۱۴۱۵ - ۱۳۷۳/۱۱/۱۴

تقوا

از بزرگترین اهداف روزه ماه رمضان - یا شاید بشود به یک معنا گفت تمام الهداف، تقواست. «لعلکم تتقون» و این دست ماست. مردم باید هر کدام خودشان، و اگر بتوانند دیگران را اصلاح کنند... از جمله چیزهایی که در این ماه رمضان عادی است، این عبارت صریح خدای متعال است که «**لیلة القدر خیر من الف شهر، تنزل الملائكة و الروح فیها باذن ربهم من کل امر، سلام هی حتی مطلع الفجر**»^۹ یک شب تا صبح، مظهر سلام الهی است. همان «**سلام قولاً من رب رحیم**»^{۱۰} که مخصوص مؤمنین است. مخصوص اهل بهشت است. مخصوص بندگان خالص خداست. این، در اختیار ماست که استفاده کنیم... این، کلید اصلاح همه امور است؛ و از اینجا شروع می‌شود. کما این که اصل انقلاب از اینجا شروع شد: از مسجد و دین.^{۱۱}

خودسازی

ماه رمضان فرصت خوبی برای خودسازی است. ما همان ماده ی خام هستیم که اگر روی خودمان کار کردیم و توانستیم این ماده خام رابه شکل‌های برتر تبدیل کنیم، آن کار لازم در زندگی را انجام داده ایم. هدف حیات همین است. وای به حال کسانی که روی خودشان از لحاظ علم و عمل کاری نکنند و همانطور که وارد دنیا شدند، به اضافه پوسیدگیها و ضایعات و خرابیها و فسادها که در طول زندگی برای انسان پیش می‌آید، از این دنیا بروند. مؤمن باید به طور دائم روی خودش کار کند؛ به طور دائم. نه اینکه خیال کنید «به طور دائم» زیادی است یا نمی‌شود؛ نه. هم می‌شود، هم زیادی نیست. اگر کسی مراقب خود باشد؛ مواظب باشد کارهای ممنوع و کارهایی که خلاف است انجام ندهد و راه خدا را با جدیت بپیماید، موفق می‌شود. این، همان خودسازی دائمی است و برنامه اسلام، متناسب با همین خودسازی به طور دائم است.

این نماز پنجگانه - پنج وقت نماز خواندن - ذکر گفتن؛ «**ایاک نعبد و ایاک نستعین**» را تکرار کردن؛ رکوع کردن؛ به خاک افتادن و خدای متعال را تسبیح و تحمید و تهلیل کردن برای چیست؟ برای این است که انسان به طور دائم مشغول خودسازی باشد. منتها گرفتاریها زیاد است و همه گرفتاریها. گرفتاری زندگی؛ گرفتاری معاش؛ گرفتاری امور شخصی؛ گرفتاری اهل و اولاد، و انواع گرفتاریها مانع می‌شود که ما به خودمان، آن چنان که شایسته است، برسیم. لذا یک ماه رمضان را که خدای متعال قرار داده است، فرصت مغتنمی است. این ماه را از دست ندهید. مقصودم این است که اگر نمی‌توانیم به طور دائم در حال مراقبت و ساختوساز خودمان باشیم، لاقلاً ماه رمضان را مغتنم بشماریم. شرایط هم در ماه رمضان آماده است. یکی از بزرگترین شرایط، همین روزه ای است که شما می‌گیرید. این، یکی از بزرگترین توفیقات الهی است.

توفیق الهی

توفیق یعنی چه؟ توفیق یعنی این که خدای متعال چیزی را برای انسان، مناسب بیاورد. با واجب کردن روزه، خدای متعال زمینه مناسبی را برای من و شما به وجود آورده است که قدری در این ماه به خودمان برسیم. روزه، نعمت بزرگی است. شکم خالی است و مبارزه با نفس، تا حدودی در اثنای روزه، از جهات مختلف وجود دارد: هرچه را دوست دارید، نمی‌خورید و نمی‌آشامید و بسیاری از مشتهیات نفسانی را برای خودتان به مدت چند ساعت ممنوع می‌کنید. این، یک مبارزه با نفس است؛ مبارزه با هواست، و مبارزه با هوا، در رأس تمام کارهای نیک و خودسازی ها قرار دارد. ماه رمضان زمینه بسیار خوبی است و خدای متعال این فرصت را به من و شما داده که در این ماه، چنین امکانی را برای خودسازی پیدا کنیم. علاوه بر این که ساعات این ماه بسیار با برکت است و خدای متعال، از لحاظ طبیعی این لحظات و ساعات را اینگونه قرار داده است، ساعات بسیار مغتنمی هم هست. یک رکعت نماز شما؛ یک کلمه ذکر «**سبحان الله**» شما؛ مختصر صدقه دادن شما، و یک صله رحم کوچکی که در این ماه بکنید، مزیتی چند برابر بیشتر از همین امور، وقتی در غیر ماه رمضان انجام می‌شود، دارد. این، فرصت بسیار خوبی است. زمینه خوبی است که انسان در این ماه به خودش برسد.

آموزه های عملی از ماه مبارک رمضان

من به ذهنم رسید که این توصیه را هم عرض کنم که این نوافل سی و چهار رکعتی که برای نمازهای روز و شب وارد شده است، بسیار با ارزش است. ماه رمضان فرصت خوبی است. ما غالباً اهل نوافل نیستیم. ولی ماه رمضان که می‌شود، چه مانعی دارد؟ کدام کار با دهان روزه، بهتر از نماز خواندن؟

۹. قدر ۳-۵

۱۰. یس ۵۸

۱۱. فرازی از بیانات مقام معظم رهبری در دیدار روحانیان و مبلغان اعزامی به مناسبت فرارسیدن ماه مبارک رمضان ۱۳۷۲/۱۱/۱۷.

چهار رکعت نماز ظهر است، قبل از این چهار رکعت، هشت رکعت نافله دارد؛ چهار دو رکعتی. چهار رکعت نماز عصر است و قبل از این چهار رکعت، هشت رکعت نافله نماز عصر است. این نوافل را بخوانید. همچنین نوافل مغرب را که از اینها مهمتر است؛ و نیز نوافل شب که یازده رکعت است. همچنین نافله صبح که دو رکعت است. کسانی هستند که در ایام معمولی سال، برایشان مشکل است پیش از اذان صبح برای نماز شب بیدار شوند. ولی در این شبها، به طور قهری و طبیعی بیدار می شوند. این یک توفیق الهی است. چرا از این توفیق استفاده نکنیم؟ ان شاء الله فرصتهای ماه رمضان را مغتنم بشمارید.^{۱۲}

سه مرحله برای روزه ذکر کرده اند؛ هر سه مرحله هم برای کسانی که اهل آن هستند، مفید است

مرحله اول روزه

یک مرحله، همین مرحله‌ی عمومی روزه است؛ یعنی پرهیز از خوردن و نوشیدن و محرّمات. اگر تنها محتوای روزه ما همین امساک باشد، این منافع زیادی دارد. هم ما را می‌آموزد و هم به ما می‌آموزد؛ هم درس هست، هم آزمایش برای زندگی است. تمرین و ورزش است؛ یک ورزش بسیار با اهمیت تر از ورزش جسمانی در این کار وجود دارد. روایاتی از ائمه (علیهم السلام) وارد شده است که به همین مرحله از روزه توجه دارد. یک روایت از امام صادق (علیه السلام) است که می‌فرماید: «**لیستوی به الغنی و الفقیر**»^{۱۳} خدای متعال روزه را واجب کرده است، تا در این ساعات و روزها، فقیر و غنی با یکدیگر برابر شوند. انسانی که تهیدست و فقیر است، نمی‌تواند در طول روز هرچه هوس کرد، بخورد و بیاشامد؛ اما آدم‌های غنی، در طول روز، هرچه که هوس می‌کنند و هرچه که می‌خواهند، برایشان فراهم است. غنی، حال فقیر و گرسنگی فقیر و تهیدستی او را از به دست آوردن چیزهایی که مورد اشتهاست، درک نمی‌کند؛ اما در روزی که روزه می‌گیرد، همه یکسانند و با اختیار خودشان، از مشتتهای نفسانی محرومند. یک روایت دیگر از امام رضا (علیه السلام) نقل شده است که به نکته دیگری اشاره دارد. می‌فرماید «**لکی يعرفوا علیها الم الجوع و العطش و یستدلوا علی فقر الآخره**».^{۱۴} در این روایت، به تهیدستی و گرسنگی و تشنگی روز قیامت اشاره می‌شود. در روز قیامت، یکی از ابتلائات انسان، تشنگی و گرسنگی است که در آن حالت، انسان در مقابل مؤاخذه و سؤال و جواب الهی قرار می‌گیرد. انسان باید در گرسنگی و تشنگی روز ماه رمضان، به آن حالت روز قیامت توجه کند و به آن لحظه بسیار سخت و دشوار متنبه شود. باز روایت دیگری از امام رضا (علیه السلام) است که به بعد دیگری از ابعاد روزه در همین مرحله گرسنگی و تشنگی توجه می‌کند. آن، این است که می‌فرماید: «**صابراً علی ما اصابه من الجوع و العطش**»^{۱۵} قدرت صبر به انسان داده می‌شود که بتواند معنای گرسنگی و تشنگی را تحمل کند. «انسانهای نازپرورده - کسانی که معنای گرسنگی و تشنگی نچشیده اند و نفهمیده اند - قدرت صبر و تحمل را هم ندارند. در بسیاری از میدان‌ها، خیلی زود از پا درمی‌آیند و امتحان‌های گوناگون زندگی، آنها را درهم می‌فشارد و له می‌کند. انسانی که گرسنگی و تشنگی را چشیده است، معنای اینها را می‌داند و در مقابل دشواریهایی که از این راه ممکن است پیش بیاید، قدرت تحمل دارد. ماه رمضان، این قدرت تحمل و این صبر را به همه می‌دهد. یک روایت دیگر هم در همین زمینه عرض می‌کنم که آن هم از امام رضا (علیه السلام) است؛ گرچه شاید این یکی، دو مورد، فقره‌های یک حدیث باشد. «**و راضاً لهم علی اداء ما کلفهم**»^{۱۶} یعنی تحمل گرسنگی و تشنگی و اجتناب از مشتتهای نفسانی در روز ماه رمضان، یک نوع ریاضت است که انسان را بر اداء تکالیف گوناگون زندگی قادر می‌سازد. البته منظور، ریاضت‌های شرعی و ریاضت‌های الهی و ریاضت‌های اختیاری است.

مرحله دوم روزه

مرحله دوم روزه، پرهیز از گناه است؛ یعنی نگاه‌داری گوش و چشم و زبان و دل - حتی طبق بعضی از روایات - نگاه‌داری بشره انسان، پوست بدن و موی بدن انسان از گناه... اجتناب از گناه، چیزی است که مثل یک کوه در چشم انسان جلوه می‌کند؛ اما با تصمیم، مثل یک زمین هموار می‌شود. در ماه رمضان، بهترین فرصت است که همه این را تمرین بکنند. روایت دیگری از فاطمه زهرا (سلام اله علیها) نقل شده است که فرمود: «**ما یصنع الصائم بصیامه اذا لم یصن لسانه و سمعه و بصره و جوارحه**»^{۱۷} انسان از روزه چه بهره‌ای خواهد برد، اگر زبان و گوش و چشم و جوارح خود را از گناه باز ندارد؟

۱۲. فرازی از بیانات مقام معظم رهبری در روز اول ماه مبارک رمضان ۱۳۷۱/۱۲/۴

۱۳. فضایل اشهر الثلاثة، ص ۱۰۲

۱۴. علل الشرائع، ص ۲۷۰

۱۵. علل الشرائع، ص ۲۷۰

۱۶. علل الشرائع، ص ۲۷۰

۱۷. النوادر؛ ۲۲

و از جمله این گناهان، گناهان زبان است؛ بدگویی و اهانت به دیگران است. از جمله این گناهان، گناهان دل است؛ دشمنی و کینه دیگران را در دل پروراندن است. بعضی گناهان به معنای اصطلاح شرعی است؛ بعضی گناهان اخلاقی است؛ مراتب گوناگونی دارد.

مرحله سوم روزه

مرحله سوم از روزه داری، پرهیز از هر چیزی است که ذهن و ضمیر انسان را از یاد خدا غافل کند. این، آن مرحله بالای روزه داری است که در حدیث آنطور که وارد شده است، پیامبر به حضرت پروردگار (جلت عظمته) عرض می‌کند: «یا رب و ما میراث الصوم»؛ دستاورد روزه چیست؟ ذات اقدس ربوبی فرمود: «الصوم یورث الحکمة و الحکمة تورث المعرفة و المعرفة تورث البقین فاذا استیقن العبد ال یبالی کیف اصبح بعسر ام بیسر»^{۱۸} روزه سرچشمه های حکمت را در دل می‌جوشاند. وقتی که حکمت بر دل حاکم شد، آن معرفت نورانی و روشن به وجود می‌آید. معرفت که به وجود آمد، همان یقینی به وجود می‌آید که حضرت ابراهیم از خدای متعال آن را می‌خواست و در دعاهای این ماه مرتب درخواست شده است. وقتی کسی دارای یقین بود، همه دشواریهای زندگی بر او آسان می‌شود و انسان شکست ناپذیر از حوادث می‌گردد. ببینید چقدر اهمیت دارد! این انسانی که می‌خواهد در مدت سالهای عمر خود، یک راه تعالی و تکامل را ببیماید، در مقابل مشکلات و حوادث زندگی و موانع راه، شکست ناپذیر می‌شود. یقین، چنین حالتی به انسان می‌دهد. اینها ناشی از روزه است. وقتی که روزه یاد خدا را در دل زنده کرد و فروغ معرفت خدا را در دل به وجود آورد و دل را روشن نمود، اینها به دنبالش می‌آید. هر چیزی که انسان را که از یاد خدا غافل کند، به روزه برای این مرحله مضر است. خوشا به حال کسانی که می‌توانند خود را به این مرحله برسانند. البته ما باید آرزو کنیم و از خدا بخواهیم و همت کنیم که خودمان را به این مرحله برسانیم.^{۱۹}

روزه، مظهر کف نفس

خصوصیت روزه چیست که تعبیر «جنه من النار» درباره‌ی آن بیان شده است؟ خصوصیت روزه عبارت است از کف نفس. روزه، مظهر کف نفس است؛ «و نهی النفس عن الهوی». مظهر صبر در مقابل گناه و غلبه‌ی مشتهیات، روزه است. لذا در روایات، ذیل آیه‌ی شریفه‌ی «واستعینوا بالصبر و الصلوة» صبر را به روزه تعبیر کرده‌اند. روزه، مظهر گذشت از خواسته هاست^{۲۰}....

هزارماه

ماه رمضان، وقت استغفار و دعا و انابه است. ... شبهای مشتبه به قدر و محتمل القدریه... از هنگام غروب آفتاب، سلام الهی: «سلام هی حتی مطلع الفجر» شروع می‌شود، تا وقتی که اذان صبح آغاز می‌گردد. این چند ساعت این وسط، سلام الهی و امن الهی و خیمه رحمت خداست که بر سراسر آفرینش زده شده است. آن شب، شب عجیبی است؛ بهتر از هزارماه، نه برابر آن؛ «خیر من الف شهر» هزار ماه زندگی انسان، چقدر می‌تواند برکات به وجود آورد و جلب رحمت و خیر کند! این یک شب، بهتر از هزار ماه است. این، خیلی اهمیت دارد. این شب را قدر بدانید و آن را به دعا و توجه و تفکر و تأمل در سرنوشت انسان و آنچه که خدای متعال از انسان خواسته است و بی‌اعتباری این زندگی مادی این که همه این چیزهایی که می‌بینید، مقدمه آن عالمی است که لحظه جان دادن، دروازه آن عالم است، بگذرانید.^{۲۱}

زمینیان آسمانی

در ماه رمضان هم - در همه روزها و شبها - دل‌هایتان را هرچه می‌توانید با ذکر الهی نورانی تر کنید، تا برای ورود در ساحت مقدس لیلۃ‌القدر آماده شوید، که: «لیلۃ‌القدر خیر من الف شهر». تنزل الملائکة والروح فیها یاذن ربهم من کل امر «شبی که فرشتگان، زمین را به آسمان متصل می‌کنند، دلها را نورباران و محیط زندگی را با نور فضل و لطف الهی منور می‌کنند. شب سلم و سالمت معنوی - سلام هی حتی مطلع الفجر - شب سلامت

۱۸. بحار الانوار ج ۷۷ ص ۲۷

۱۹. فرازی از خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران به امامت حضرت آیة‌الله خامنه‌ای ۱۳۷۸/۹/۲۶

۲۰. فرازی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار مسئولان نظام ۱۳۸۳/۸/۶

۲۱. فرازی از بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۷۵/ ۱۱/۱۲

دلها و جانها، شب شفای بیماریهای اخلاقی، بیماریهای معنوی، بیماریهای مادی و بیماریهای عمومی و اجتماعی که امروز متأسفانه دامان بسیاری از ملت های جهان، از جمله ملت های مسلمان را گرفته است! سلامتی که همه اینها در شب قدر ممکن و میسر است؛ به شرطی که با آمادگی وارد شب قدر شوید. دعا و توجه شما، ذکر خدا در دلهای پاک و نورانی شما جوانان عزیز، معجزه ها و کارها می کند. خود را از اکنون آماده کنید. مخصوص این ایام هم نیست؛ در تمام عمرتان رابطه با خدا، در شما صفا و اخلاص را تقویت می کند و صفا و اخلاص، گره گشای همه کارهاست. ماه رمضان، ماه ذخیره سازی و ماه نیرو گرفتن است. ماه رمضان، ماهی است که آحاد مردم باید خود را به خزائن غیبی و معنوی الهی برسانند و هر مقدار که می توانند، تغذیه کنند؛ خود را برای پیشرفت آماده کنند. این، ماه رمضان است. ^{۲۲} لیلۃ القدری که در این ماه رمضان است و قرآن صریحاً می فرماید: « لیلۃ القدر خیر من الف شهر »، یک شب بهتر است از هزار سی روز - هزار ماه - بسیار مهم است. چرا این قدر فضیلت را به یک شب دادند؟ زیرا برکات الهی در این شب زیاد است؛ نزول ملائکه در این شب زیاد است؛ این شب، سلام است. « سلام هی حتی مطلع الفجر » تا آخر این شب، لحظاتیست سلام الهی است. « سلام قولا من رب رحیم »^{۲۳} رحمت و فضل الهی است که بر بندگان خدا نازل می شود. لیلۃ القدر، شب ولایت است. هم شب نزول قرآن است، هم شب نزول مائیکه بر امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) است، هم شب قرآن و شب اهل بیت است، هم شب قرآن و هم شب عترت است. لذا سوره مبارکه قدر هم، سوره ولایت است. شب قدر خیلی ارزش دارد. همه ماه رمضان، شبها و روزهایش ارزش والا دارد. البته لیلۃ القدر نسبت به روزها و شبهای ماه رمضان، خیلی فاخرتر است؛ اما شبها و روزهای ماه رمضان، نسبت به روزها و شبهای بقیه سال، خیلی فاخرتر است. باید قدر بدانید. در این روزها و در این شبها، همه بر سر سفره انعام الهی حاضرید. استفاده کنید. در این ماه، هر کار نیکو بکنید، هر سخن حقی بگویید، هر کلمه ای را به کسی که محتاج تعلیم است، تعلیم دهید، هر کلمه ای که برای خدا فراگیرید و در راه خدا به کار شما بیاید؛ هر رکعت نماز، هر آیه قرآن، هر ساعت گذراندن با دهان روزه و هر اجتناب از گناهی، با ارزش است. دروغی نگوئید و غیبتی نکنید که زمینه برای دروغ و غیبت مقتضی است. شما اجتناب و امتناع کنید. هر عمل حسنه ای که انجام دهید، احسان، اطعام و کمک به کسی، احوالپرسی از مستحق، اقدامی برای مردم محروم، اقدامی برای جامعه اسلامی، کاری برای پیشرفت زندگی مردم؛ همه اینها عبادت است.^{۲۴}

عایدی انسان

روزه که از آن به عنوان تکلیف الهی یاد می کنیم، در حقیقت یک تشریف الهی است؛ یک نعمت خداست؛ یک فرصت بسیار ذی قیمت برای کسانی است که موفق می شوند روزه بگیرند؛ البته سختی هایی هم دارد. همه کارهای مبارک و مفید از سختی خالی نیست. بشر بدون تحمل سختیها به جایی نمی رسد. این مقدار سختی که در تحمل روزه گیری وجود دارد، در مقابل آنچه که از روزه عاید انسان می شود، چیز کم و سرمایه اندکی است که انسان مصرف می کند و سود بسیاری را می برد.^{۲۵}

سالهای متمادی است که سعی میشود مسأله قدس فراموش شود. روز قدس، درست تیری است به قلب این توطئه؛ حرکتی است برای خنثی کردن این توطئه خباثت آمیزی که استکبار و صهیونیسم و طرفداران و همکارانشان دست به یکی کرده اند تا به کلی مسأله فلسطین را به دست فراموشی بسپارند. روز قدس را بزرگ بدانید. این روز، مخصوص ملت ایران هم نیست؛ در خیلی از نقاط عالم، مردم مؤمن و پرشور، با محدودیتهایی که در کشورهای خود دارند - چون حکومتها خیلی جاها اجازه نمیدهند - روز قدس را گرمی میدارند - به هر حال جمعیت هایی که میتوانند این کار را میکنند.^{۲۵}

حالا یک عده ای خواستند با شعار «نه غزه، نه لبنان» عکس این را نشان بدهند؛ نه، ملت ایران معتقد به دفاع از مظلوم است « کونوا للظالم خصما و للمظلوم عوناً » این خواست ملت ایران است که انشاءالله نشان داده خواهد شد.

۲۲. یس؛ ۵۸

۲۳. فرازی از بیانات مقام معظم رهبری در دیدار علماء، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه ۱۳۷۵/۱۰/۱۹

۲۴. فرازی از خطبه های نماز جمعه ۱۳۷۸/۹/۲۶

۲۵. بیانات در خطبه های نماز جمعه ۱۳۷۷/۱۰/۱

_____ راه حل مسأله ی فلسطین _____

مسأله ی فلسطین فقط یک راه دارد؛ همان چیزی که ما چند سال پیش اعلام کردیم: از فلسطینی های اصیل - چه آنهایی که داخل فلسطین هستند، چه آنهایی که در اردوگاهها هستند، چه آنهایی که در کشورهای دیگر هستند؛ چه مسلمان باشند، چه یهودی باشند، چه مسیحی باشند، فرقی نمیکنند؛ فلسطینی باشند - نظرخواهی کنند؛ هر دولتی که آنها خواستند، سر کار بیاید. آن دولت اگر مسلمان باشد، اگر مسیحی باشد، اگر یهودی باشد، اگر مخلوط باشد، چنانچه برخاسته ی از آراء خود فلسطینی ها باشد، مورد قبول است و مسأله ی فلسطین را حل خواهد کرد. بدون این، مسأله ی فلسطین حل نخواهد شد.^{۲۶}

نامه ۴۷ نهج البلاغه

از وصیت‌های آن حضرت است به حسن و حسین (علیهما السلام) وقتی که ابن ملجم لعنه الله علیه به او ضربت زد: شما را به تقوای الهی سفارش می‌نمایم، و اینکه دنیا را مجوید گرچه دنیا شما را بجوید، و بر آنچه از دنیا از دستان رفته متأسف نباشید. حق بگوئید، و برای ثواب الهی بکوشید. دشمن ستمگر و یار ستمدیده باشید. شما و همه فرزندان و خاندانم و هر که این وصیتم به او می‌رسد را به تقوای الهی، و نظم در زندگی، و اصلاح بین مردم سفارش می‌کنم، چرا که از جد شما (صلی الله علی و آله) شنیدم می‌فرمود: «اصلاح ذات البین از عموم نماز و روزه بهتر است». خدا را خدا را دربارہ یتیمان، آنان را گاهی سیر و گاهی گرسنه مگذارید، مباد که در کنار شما تباه شوند. خدا را خدا را در رابطه با همسایگان، که مورد سفارش پیامبر شمایند، پیوسته به آنان سفارش داشت تا جایی که گمان بردیم میراث برشان خواهد ساخت خدا را خدا را در باره قرآن، نیاید که دیگران در عمل به آن از شما پیشی جویند. خدا را خدا را در باره نماز، که نماز عمود دین شماست. خدا را خدا را در باره خانه پروردگارتان، تا وقتی هستید آنجا را خالی مگذارید، که اگر خالی گذاشته شود از کيفر حق مهلت نیابید. خدا را خدا را در باره جهاد با اموال و جان و زبانتان در راه خدا. بر شما باد به پیوند با هم و بخشش مال به یکدیگر، و بهره‌یزد از دوری و قطع رابطه با هم. امر به معروف و نهی از منکر را وانگذارید، که بد کارانتان بر شما مسلط شوند، آن گاه دعا کنید و به اجابت نرسد. سپس فرمود: ای فرزندان عبد المطلب، نیایم شما را که به بهانه کشته شدن من در خون مسلمانان فرو افتید و گوئید: امیر المؤمنین کشته شد، امیر المؤمنین کشته شد معلومتان باد که فقط قاتلم باید قصاص شود. ملاحظه نمایند هرگاه من از این ضربت او از دنیا رفتم تنها او را یک ضربت بزنید، و گوش و بینی و اعضای او را قطع مکنید، که من از رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) شنیدم می‌فرمود: «از مثله کردن دوری کنید هر چند در باره سگ گاز گیرنده باشد»^{۲۷}

۲۶ . خطبه های نماز جمعه ۲۸/مرداد/۱۳۸۴

۲۷ . بیانات در دیدار دانشجویان - ۱/۰۵/۱۳۹۳

سوالات مسابقه

۱- «اللهم اغن كل فقير، اللهم اشبع كل جائع، اللهم اكس كل عريان» یعنی؟

- الف. همه خود را برای زدودن فقر محرومیت از چهره محرومان و مستضعفان موظف بدانند .
- ب. افرادی برای زدودن فقر محرومیت از چهره محرومان و مستضعفان خودشان را آماده نمایند .
- ج. آحاد جامعه برای زدودن فقر محرومیت از چهره محرومان و مستضعفان از خداوند طلب نمایند .
- د. حکومت خود را برای زدودن فقر محرومیت از چهره محرومان و مستضعفان موظف بدانند .

۲- مواسات یعنی؟

- الف . در بین خانواده های جامعه تساوی و عدالت برقرار شود .
- ب. به نیازهای خانواده های محروم به صورت برابر رسیدگی شود .
- ج. امکانات جامعه در بین خانواده های محروم به عدالت توزیع شود .
- د. خانواده‌های محرومین با دردها و محرومیت ها و مشکلاتشان تنها گذاشته نشوند .

۳- کدام گزینه از عواملی است که مانع یاری به فقرا می باشد ؟

- الف. روحیه مصرفگرایی
- ب. روحیه تجمل گرایی
- ج. روحیه مدل گرایی
- د. همه موارد

۴- از منظر مقام معظم رهبری بزرگترین درس ماه رمضان چیست ؟

- الف. کمک و یاری مظلومین
- ب. کمک و یاری محرومان
- ج. خود سازی
- د. همه موارد

۵- اولین قدم خودسازی چه می باشد؟

- الف. انسان به خود و به اخلاق و رفتار خود با نظر انتقادی نگاه کند.
- ب. عیوب خود را با روشنی و دقت ببیند .
- ج. سعی در برطرف کردن عیوب خود داشته باشد .
- د. همه موارد

۶- اصلی ترین اصل برای نزدیک شدن به خداوند متعال چیست؟

- الف . عبادت
- ب. ترک گناه
- ج. توسل
- د. یاری محرومان

۷- روزه، پلکانی به سمت و وسیله ای برای تأمین آن در وجود و دل شماسه.

- الف. تقوا
- ب. عبودیت
- ج. بندگی
- د. نوع دوستی

۸- عاملی که باعث می شود ماه مبارک رمضان «شهر الطهور» باشد چیست؟

- الف.روزه
- ب. تلاوت قرآن
- ج. دعا و تضرع
- د. همه موارد

۹- بزرگترین هدف روزه ماه رمضان چیست؟

- الف. عبودیت
- ب. یاد محرومان
- ج. تقوا
- د. همه موارد

۱۰- کدام گزینه از آثار روزه گرفتن در ماه مبارک رمضان می باشد ؟

- الف. توجه و متنبه شدن از حالت روز قیامت
- ب. افزایش قدرت صبر در انسان
- ج . قادر ساختن انسان بر اداء تکالیف
- د. همه موارد

۱۱- چگونه شب قدر را قدر بدانیم؟

- الف. دعا و توجه و تفکر و تأمل در آیات خلقت
- ب. تأمل در سرنوشت انسان و آنچه که خدای متعال از انسان خواسته است
- ج. تأمل در بی‌اعتباری این زندگی مادی
- د. همه موارد.

۱۲. در سوره مبارکه ماعون کدام گزینه به عنوان تکذیب دین معرفی شده است؟

الف. سستی در نماز ب. ریا کاری ج. توجه نکردن به فقرا و نیازمندان د. هیچکدام